

هقد قرار داد ترانزیت بین ایران و ترکیه

دسترس به دریای آزاد از کوتاه ترین راه یکی از بزرگترین عوامل تجارت برای هر کشور بشمار میآید کشور ایران از سمت جنوب سراسر بوسیله بنادر خلیج فارس به تمام کشورهای ماوراء دریاها و اقیانوسها متصل است و محصولات نقاط جنوبی ایران از بنادر مختلف خلیج فارس بسهولت ممکن است بهر نقطه دنیا ارسال و احتیاجات آن نقاط از همان طریق وارد گردد ولی صدور محصولات شمالی و شمال غربی و غرب ایران بواسطه بعد مسافت به بنادر جنوب غالباً مشکل و کرایه زیادی جهت وصول به بنادر مزبور بآن تعلق میگیرد و باین واسطه بسیاری از کالاهای سنگین وزن کم قیمت صدورش از طریق بنادر جنوب مقرون بصره تجارتی نبوده و چنانچه از طریق مزبور فرستاده شوند نخواهند توانست در بازارهای مهم از حیث قیمت تمام شده با کالاهای مشابه محصول سایر کشورها رقابت و برابری نمایند.

دولت ایران از نظر فراهم نمودن تسهیلات در صدور محصول قسمت های شمالی ایران بادولت جمهوری ترکیه وارد مذاکره گردید که دولت ایران بتواند از راه های آن کشور محصولات صادراتی خود را آزادانه بطور ترانزیت به سایر کشورها ارسال دارد و چون از طرف دولت مزبور بانهایت حسن تفاهم و احساسات دوستی و برادری پیشنهاد دولت ایران حسن استقبال گردید.

بر حسب تصمیم دولت هیئت اعزامی ایران مرکب از آقایان محمدولی نوسان نماینده وزارت دارایی - احمد معزی نماینده وزارت اقتصاد ملی - مهندس علوی نماینده وزارت راه در تاریخ ۱۰ مرداد ماه سال جاری از راه تهران - تبریز - ماکو - ارضروم - به آنکارا عزیمت نمودند و مذاکرات بامقامات مربوطه ترکیه بلافاصله پس از ورود این هیئت در زیر نظر جناب آقای دکتر غنی سفیر کبیر ایران در آنکارا شروع و کلیه پیشنهادات هیئت اعزامی ایران از طرف مقامات مربوطه ترکیه بانهایت حسن نیت و احساسات برادرانه مورد موافقت واقع گردید و طرح قرارداد جدیدی تهیه و در تاریخ ۵ مهر ماه ۱۳۲۸ از طرف نمایندگان طرفین در آنکارا باراف گردید، تا پس از

قرارداد ترانزیتی

موافقت دولت ایران و ترکیه و تصویب مقامات مقتضی دو کشور بموقع اجرا گذارده شود. اصولی که در این قرارداد مورد موافقت طرفین قرار گرفته ترانزیت آزاد طبق مقررات بین‌المللی است که نکات برجسته آن برای اطلاع خوانندگان محترم مخصوصاً بازرگانان ایران و بالخصوص بازرگانان آذربایجان شرح داده میشود.

قرارداد ترانزیت که در تاریخ ۱۵ خرداد ۱۳۱۶ بین دولتین ایران و ترکیه بسته شده بود فقط راه تهران و تبریز و ترابوزان را برای ترانزیت کالای ایران در نظر گرفته بود در صورتی که در قرار داد فعلی کلیه راه‌هایی که ایران را به بندر ترابوزان و استانبول و اسکندرون متصل سازد در نظر گرفته است.

راه‌هایی که برای انجام عمل ترانزیت از همین حالا حاضر و آماده هستند

عبارتند از:

۱- راه تهران- تبریز- بازرگان- کرجی بلاغ- بایزید- قره کومه- ارضروم
این راه شوسه و عبور کامیون از آن میسر است، ترکها در قسمت خودشان راه و پل‌های موجود را تعمیر و تحکیم نموده اند و راه‌های ایرانهم قسمتی تعمیر و اسفالت شده و قسمتی که محتاج بتعمیر است بزودی تعمیر خواهد شد.

۲- راه ارضروم به بندر ترابوزان- این راه نیز شوسه و قابل عبور کامیون میباشد، در فصل زمستان بعضی از قسمت‌های کوهستانی این راه که از برف مسدود میشود پس از عقد قرار داد و شروع آمد و شد و ارسال کالا بوسیله ماشین‌های برف روب همیشه بازنگاه داشته خواهد شد.

۳- راه ارضروم به بندر اسکندرون- شهر ارضروم به بندر اسکندرون بوسیله راه آهن متصل است ولی ترکها شروع بساختن راه شوسه می‌نموده اند که تا سال ۱۹۵۱ تمام خواهد شد، راه مزبور- قالت نیز خواهد گردید تا کالاهای ترانزیتی اضافه بر راه آهن بتوانند بوسیله کامیون نیز به بندر مزبور حمل گردند.

فاصله بین تبریز و بازرگان ۳۱۵ کیلومتر. فاصله بین بازرگان و ارضروم ۳۲۷ کیلومتر و فاصله راه آهن از ارضروم تا بندر اسکندرون ۹۵۱ کیلومتر است که جمعاً ۱۵۹۳ کیلومتر میگردد، در صورتیکه فاصله بین تبریز و خرمشهر ۱۷۷۳ کیلومتر است

قراردادهای ترانزیتی

و فاصله بین بازرگان و بندر ترابوزان در حدود ۶۰۰ کیلومتر بیش نیست.

۴- راه ارضی به بندر استانبول بوسیله راه آهن

• راه خانه - رواندوز موصل (خاک عراق راه شوشه) موصل اسکندرون
راه آهن .

این راه برای حمل کالا از مراغه و رضایه و مهاباد بسیار مناسب و این قسمت هارا
بخط مستقیم به بندر اسکندرون متصل میسازد .

راههای دیگر برای استفاده ترانزیت در نظر گرفته شده که پس از اتمام ساختمان
آنها مورد استفاده قرار خواهند گرفت و عبارتند :

از راه آهن میانه - مراغه - تبریز - خوی - قطور که بخط آهن وان - بتلیس - دیار بکر
اتنپ - اسکندرون متصل خواهد گردید اضافه بر این مذاکره شده است که ترکیه راه
شوشه می که رضایه را به بندر اسکندرون مستقیماً متصل سازد بوجود آورند، این راه در
دست ساختمان است و شاید تا یکی دو سال دیگر قابل عبور گردد راه مزبور از نقاط
آنی الذکر عبور خواهد کرد.

رضایه - بندر مرز ایران - یوگشکوا - هاکاری - بیت الشیب - شیرناک - اروپا
اتنپ - اسکندرون، ترکیه قبل نمودند که در بندر ترابوزان - استانبول - اسکندرون
انبارهایی برای حفظ کالاهای ترانزیتی ایران در اختیار بازرگانان ایرانی قرار دهند و
قبول نموده اند که بزودی در بندر اسکندرون منطقه آزادی را برای کالاهای ترانزیتی
ایران ایجاد نمایند و موافقت نمودند که اجازه ساختمان انبارهای خصوصی در منطقه مزبور
به بازرگانان ایرانی بدهند، بازرگانان ایرانی در انبارهای ترانزیتی مزبور همه قسم آزادی
عمل برای تصویب و تغییر بسته بندی - با دادرین - خشک نمودن، تمییر نمودن و در معرض فروش
گذاردن کالاهای خود خواهند داشت.

کالاهای ترانزیتی ایران از پرداخت هر گونه حقوق و عوارض در خاک ترکیه معاف
خواهند بود و هزینه های حفاظت و حملی و سایر خدمات و هزینه های اداری نیز به بهای تمام
شده و بدون هیچ تحمیل دریافت خواهد گردید .

بازوگانان ایرانی که در ترکیه ساکن و با مر ترانزیت کالاهای ایرانی اشتغال
داشته باشند خواه کالا را رأساً یا و کالتاً از طرف دیگری به کشور ثالثی بفروش رسانند
عواند و سودی که از این راه برای آنها حاصل میگردد از پرداخت مالیات بر درآمد و
مالیات کارکرد ترکیه معاف خواهند بود ولی کسانی که در خدمت این قبیل بازرگانان
بوده و حقوق یا حق العمل را دریافت دارند باید مالیات خودشان را بپردازند .

دولت ایران موافقت نموده است که کامیونهای متعلق به شرکت های حملی و نقل
دولتی یا شرکتی که رسماً معرفی شوند و حامل کالاهای ترانزیتی باشند سیر خودشان
را در خاک ایران تا تبریز ادامه دهند و دولت ترکیه نیز قبول نموده که کامیونهای متعلق
به شرکت های بازربری ایرانی که رسماً معرفی شده باشند سیر خودشان را تا بندر ترابوزان
ادامه دهند، کالاهای که بوسیله این شرکت های رسمی حمل میشوند در مرز مورد بازرجویی و

قراردادهای ترانزیتی

معاینه جزئی قرارداد خواهند گرفت و ادارات گمرک باید دریافت اظهارنامه کامیون را بپذیرد و بآنها اجازه خواهند داد که سیر خودشان را تا مقصد ادامه دهند مگر در مواردی که نسبت به صحت اظهارنامه تردیدی یا سوءظن حاصل شود، کامیونهای حامل کالاهای ترانزیتی متعلق به اشخاص خصوصی نیز میتوانند از تمام مزایای ترانزیت استفاده نمایند ولی آنها مجبور هستند که در موقع عبور از مرز وجه الضمان یا تمهید پرداخت حقوق گمرکی کالای ترانزیتی را به گمرک بیاورند و پس از خروج کالا از بندر نهایی یا تحویل کالا به مؤسسات راه آهن دولتی ترکیه وجه الضمان را که سپرده اند مسترد و یا تمهیدیکه داده اند ابطال نمایند.

کامیونهای حمل و نقل دو طرف فقط حق دارند کالاهای ترانزیتی را حمل نمایند و مجاز نیستند که در امور باربری داخلی کشور دیگر مداخله نمایند. شرکتهای حمل و نقل که رسماً معرفی میشوند باید طبق مقررات کشور خود تشکیل و ثبت شده باشند و هر یک نماینده مسئولی در خاک طرف دیگر داشته باشند که ضامن صحت عملیات شرکت خود باشد.

کرایه حمل و نقل در هر کشور بایول ملی آن کشور پرداخت خواهد شد ولی بانک ملی ایران و بانک مرکزی جمهوری ترکیه ترتیباتی برای مبادله وجهی که هر یک از دو طرف از یکدیگر طلبکار میگردند خواهند داد که مانده حساب بوسیله پرداخت به لیره انگلیسی یا صدور کالا تصفیه گردد.

بازرگانان ایرانی حق دارند که هزینه باربری کالاهای ترانزیتی خودشان را در ترکیه با هر ارزی که مورد قبول بانک مرکزی جمهوری ترکیه باشد پرداخت نمایند دولت ترکیه موافقت نموده است که از تعرفه های هادی حمل و نقل و سایر خدماتی که بوسیله اداره راه آهن دولتی انجام میگردد صدی بیست و پنج حداقل به کالاهای ترانزیتی ایران تخفیف بدهد مشروط بر اینکه میزان حمل و نقل کالاهای ترانزیتی ایران از دو طرف در سال کمتر از شش هزار تن نشود.

با این قرارداد کلیه مشکلاتی که ترانزیت از راه ترکیه را غیر عملی میساخت مرتفع شده است و ترکها در قسمت خودشان راههای ترانزیتی را تعمیر و انبیه می برای نگاهداری کالا و مهمانخانه هایی برای آسایش مسافران و رانندگان تهیه نموده اند و در نظر دارند که کرایه حمل و نقل از راه های آنها من حیث المجموع از مبداء تا مقصد کمتر از کرایه حمل از راه دیگر گردد. با قراردادهای تجارتي که در سال جاری از طرف دولت ایران با دولت فرانسه و آلمان غربی بسته شده و قراردادهای دیگری که با سایر دول اروپا در جریان گفتگو است و با تسهیلاتی که از جهت حمل و نقل کالا بطور ترانزیت از راه ترکیه بسته شده تصور می رود که مشکلات تجارتي روز بروز تقطیل یافته و با همت بازرگانان روشن فکر کشور، وضع اقتصادی کشور همانطوریکه مورد نظر اعلیحضرت همایون شاهنشاهی است روز بروز بهبودی یابد. (همی معیری)